

Vastaus vammaisneuvoston aloitteeseen yhteistyöstä liikuntasetelin saamiseksi esteettömien liikuntapalveluiden järjestämiseksi Kirkkonummella

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta 06.03.2025 § 15
138/12.04.03/2025

Valmistelija	Nuoriso- ja liikuntapäällikkö Päivi Sorvari etunimi.sukunimi@kirkkonummi.fi, puh. 09 29671 (vaihe)
Päätösehdotus	Sivistysjohtaja Ikonen Eeva-Kaisa Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta päättää antaa alla olevan selostusosan mukaisen vastauksen vammaisneuvoston aloitteeseen yhteistyöstä liikuntasetelin saamiseksi esteettömien liikuntapalveluiden järjestämisestä Kirkkonummella ja todeta yhteistyöaloite loppuun käsitellyksi.
Käsittely	Vapaa-aikapalveluiden suunnittelija Ville Saikko oli asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyn aikana.
Päätös	Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta päätti päätösehdotuksen mukaisesti.
Tiedoksi	Vammaisneuvosto, vanhusneuvosto
Selostus	<p>Vammaisneuvosto on päättänyt kokouksessaan 8.5.2024 § 35 esittää vanhusneuvostolle yhteistyötä liikuntaseteliavustuksen valmisteluun kunnan sivistys- ja vapaa-aikalautakunnalle. Vanhusneuvosto on käsitellyt aloitteen kokouksessaan 20.5.2024 § 41. Ehdotus asian oheismateriaalina.</p> <p>Neuvostojen yhteisessä aloitteessa ehdotetaan, että kunnassa otetaan käyttöön liikuntaseteliavustus aikuisille erityisryhmille mahdollisimman esteettömän liikunnan toteuttamiseksi. Tällä setelillä saa ostettua yksityisiltä palveluntarjoajilta esteettömiä liikuntapalveluita. Kohderyhmäksi ehdotuksessa on arvioitu noin 6000 vammaista tai toimintarajoitteista henkilöä.</p> <p>Avustus myönnettäisiin kunnan työnä. Avustus olisi toteutettavissa Kirkkonummella samalla periaatteella kuin uimahallivastukset. Liikuntaseteliavustus on käytössä mm. Inkoossa.</p> <p>Aloitteessa todetaan, että liikuntaseteliavustus edistäisi yhdenvertaisuutta, alue ei järjestä tällaista ennaltaehkäisevää toimintaa vammaisille ja toimintarajoitteisille, vanhukset ja omaishoitajat ovat myös iso kohderyhmä. Hanke tukisi osaltaan Kirkkonummen liikunta-alan yrityksiä. Omatoimista kuntouttavaa ja ennaltaehkäisevää liikuntaa saadaan tällä liikuntasetelillä laajennettua niin sisällöltään, luokse pääsytään kuin taloudellisen aseman yhdenvertaistamisen kautta kuntalaisille.</p>

Liikuntasetelin ehdotetut myöntämisperiaatteet:

- Avustuksen enimmäismäärä on 100 €/hlö/vuosi.
- Avustus kattaa osallistumis-, jäsen- ja vuosimaksut, mutta ei varustehankintoja.
- Setelin voi käyttää kahdella tavalla: hakija maksaa itse ja saa tuen kuittia vastaan tai palveluntarjoaja hyväksyy kunnan maksusitoumuksen. Palveluntarjoajaan otetaan yhteyttä setelin maksamiseen liittyvissä asioissa.

Liikuntalain (390/2015) mukaan kunnan tulee edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä liikunnan avulla sekä järjestää liikuntapalveluita ml. soveltavan liikunnan mahdollisuuksia kuntalaisille.

Kirkkonummen kunta järjestää eri-ikäisille kuntalaisille liikkumisen mahdollisuuksia muun muassa ohjattujen liikuntaryhmien kautta, joihin kuuluu myös sovellettu liikunta. Lisäksi kunta toteuttaa maksutonta liikkuvaa senioripaku-toimintaa, rakennuttaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja, tukee paikallisia liikuntayhdistyksiä avustuksin ja kehittää maksuttomia harrastusmahdollisuuksia yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa.

Vapaa-aikapalvelujen (=nuoriso- ja liikuntapalvelut, kirjasto- ja kulttuuripalvelut sekä opistot: kansalaisopisto, kuvataidekoulu, käsityökoulu ja musiikkiopisto) yksi yhteinen toiminnan painopiste on Vapaa-aikapalvelujen Ikiliikkuja -toiminta - Terveellisiä elämäntapoja ja aktiivista arkea senioreille. Kirkkonummen kunta on saanut Ikiliikkuja-toiminnan toteuttamiseen ja kehittämiseen aluehallintaviraston myöntämää liikunnallisen elämäntavan paikallista kehittämisavustusta.

Ikiliikkuja-toiminnan tavoitteena on lisätä saavutettavia vapaa-ajan mahdollisuuksia sekä hyvinvointia ja toimintakykyä edistävää toimintaa erityisesti terveytensä kannalta liian vähän liikkuville, iäkkäille, toimintarajoitteita kokeville ja heikossa yhteiskunnallisessa asemassa oleville kuntalaisille. Monipuoliseen toimintaan on sisällytetty terveyttä ja hyvinvointia tukevia teemoja, kuten kulttuuria, musiikkia, kädentaitoja ja ennen kaikkea yhteisöllisyyttä. Ikiliikkuja-toimintaa on toteutettu kaikissa kuntakeskuksissa, sisältäen sekä säännöllisiä ohjattuja toimintoja että pop-up-tyyppisiä tapahtumia. Toimintaa on kehitetty yhdessä kohderyhmiin kuuluvien kanssa Ikiliikkuja-raadeissa.

Myös maksutonta senioripakutoimintaa on lisätty ja sen sisältöä monipuolistettu yhdistämällä liikuntaan esimerkiksi kädentaitoja, historian teemoja ja kulttuurisia elementtejä. Tämä on rikastuttanut osallistujien kokemuksia, tukenut monipuolista aktiivisuutta ja parantanut palveluiden saavutettavuutta.

Kuntalaisten toiveiden pohjalta on lisäksi panostettu saavutettavaan viestintään eri kanavissa ja julkaistu muun muassa Kirkkonummen vapaa-aikapalvelut senioreille –esite, josta on tullut paljon positiivista palautetta. Kunnan liikuntapalveluista viestitään monipuolisesti eri kanavissa, kuten kunnan verkkosivuilla, painetuilla esitteillä, uutisviesteillä, tapahtumien yhteydessä, ohjatuissa ryhmissä sekä sosiaalisen median kanavissa. Näin varmistetaan, että tieto palveluista on mahdollisimman hyvin kaikkien saatavilla. Viestintää kehitetään jatkuvasti, kohderyhmät huomioiden.

Kunnan tilojen osalta esteettömyystietojen kartoitus on parhaillaan käynnissä, ja tiedot tullaan viemään kunnan verkkosivuille, jotta ne ovat kaikkien saavutettavissa.

Liikuntasetelimallin vaikutusten arviointi ja kustannukset

Neuvostot ehdottavat, että kyseessä olisi kahden vuoden hanke liikuntasetelin tarjoamiseksi. Vaikka liikuntasetelin tarkoitus on edistää liikunnan yhdenvertaista saavutettavuutta, sen toteuttaminen kohtaa useita haasteita. Ehdotuksessa setelillä saisi ostettua yksityisiltä palveluntarjoajilta mahdollisimman esteettömiä liikuntapalveluita.

Käytännössä tämä tarkoittaisi suoraa rahallista tukea tietyille osalle kuntalaisista.

Ehdotuksessa esittämä kohderyhmiin kuuluvien henkilöiden määrä Kirkkonummella on arviolta noin 6 000 (Tilasto: Tilastokeskuksen valtakunnallisen keskiarvon mukaan). Mikäli jokaiselle myönnettäisiin 100 euron vuotuinen tuki, kokonaiskustannukset nousisivat noin 600 000 euroon vuodessa.

On myös huomioitavaa, että yksityisten liikuntapalvelujen käyttö 100 euron vuosituella kattaa riippuen palvelusta vain enimmilläänkin muutaman kuukauden liikuntamahdollisuuden. Tämän jälkeen asiakkaan tulisi ostaa omarahoituksen turvin palvelua, pitkäjänteisen liikkumisen mahdollistamiseksi.

Liikuntasetelimallin toteutus vaatisi laajaa hallinnollista työtä niin avustusten jakamiseen, palvelutarjoajien kanssa tehtäviin sopimuksiin kuin itse hakemusprosessiin liittyen. Monimutkainen hakuprosessi ja siihen liittyvä byrokratia voivat tarkoittaa, että vain osa kohderyhmästä osaa tai kykenee hyödyntämään seteliä.

Kirkkonummella liikuntasetelin malli edellyttäisikin yhdenvertaisia myöntämisperusteiden luomista, merkittävää vuosittaista määrärahaa sekä kuntaan lisää henkilöstöresurssia (vähintään yksi henkilötyövuosi) mallin luomiseen, asiakkaiden neuvontaan, hakemusten käsittelyyn, yhteiskumppaneiden kanssa solmittavien sopimusten toteuttamiseen ja seurantaan sekä raportointiin. Lisäksi malli edellyttäisi vahvaa yhteistyötä hyvinvointialueen ja paikallisten toimijoiden kanssa.

Hankkeen arvioidut kokonaiskustannukset kahdelta (2) vuodelta on yhteensä noin 1,3 miljoonaa euroa, jos avustusta myönnettäisiin kaikille noin 6000 kuntalaiselle: n. 100 000 euroa (yksi työntekijä, yhteensä 2 henkilötyövuotta) sekä 1,2 miljoonaa euroa (jaettava avustus)

Yhteenveto

Taloudellisesti ja toiminnallisesti kestävä tapa järjestää kunnallisia liikuntapalveluja edellyttää, että käytettävissä olevat varat kohdistuvat laajasti hyödynnettäviin ja vaikuttaviin palveluihin. On tärkeää löytää tulevaisuuden ratkaisuja, jotka edistävät yhdenvertaisia liikuntamahdollisuuksia ilman ylimääräistä byrokratiaa.

Osana tätä työtä kunta toteuttaa muun muassa Ikiliikkuja-toimintaa, joka tarjoaa saavutettavaa, matalan kynnyksen liikuntaa erityisesti iäkkäille ja toimintarajoitteisille. Toiminnasta viestitään eri tavoin, ja viestintää kehitetään edelleen. Ohjatut ryhmät, pop-up-tapahtumat ja maksuton senioripakutoiminta ovat konkreettisia esimerkkejä palveluista, jotka tuovat liikunnan suoraan kuntalaisten ulottuville ilman monimutkaisia hakuprosesseja. Ikiliikkuja-toiminta on jo saanut laajasti positiivista palautetta ja sitä kehitetään edelleen yhdessä osallistujien kanssa, jotta liikuntamahdollisuudet olisivat aidosti yhdenvertaiset ja saavutettavat kaikille.

Kunnan liikuntapalvelut on suunniteltu palvelemaan laajasti eri kohderyhmiä, ja niiden kehittäminen jatkuu aktiivisesti yhteistyössä eri toimijoiden ja kuntalaisten kanssa. Tavoitteena on edelleen parantaa kaikkien mahdollisuuksia osallistua ja liikkua omatoimisesti. Tämä edellyttää pitkäjänteistä ja laajapohjaista yhteistyötä, jossa painopiste on

helposti saavutettavissa kunnallisissa palveluissa ilman erillistä hakumenettelyä tai hallinnollista lisäkuormitusta.

Vapaa-aikapalveluiden suunnittelija Ville Saikko on asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyn aikana.